

מה"הגנה" לצה"ל

---

28 שנותיו של ארגון ה"הגנה"

ד"ר מרדכי נאור

התיאור הרוחבי

הנושאים שהעסיקו את ה"הגנה"

- מי האויב: הערבים, הבריטים או שניהם?
- אימונים לשם הקמת "צבא ההמדינה שבדרך"
- ההתיישבות הביטחונית
- ההעפלה הימית, היבשתית והאווירית
- תנועת "הבריחה"
- הצטיידות ורכש בארץ ובחו"ל
- ייצור עצמי – תע"ש

רוב הזמן ה"הגנה" הכינה עצמה להתמודד עם
ערביי ארץ ישראל, שתכננו לפגוע – ופגעו –
ביהודי הארץ

בחלק מהזמן הורעו היחסים עם הבריטים והם היו האויב

אימוני ה"הגנה" נערכו בכל רחבי
הארץ, לעיתים במסווה של מחנות
נוער וארגוני ספורט

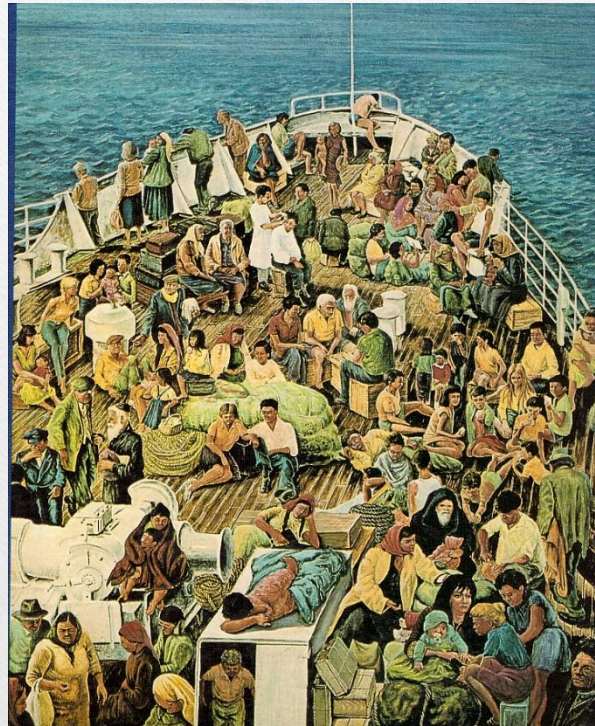
לאחר סיום מבצע "חומה ומגדל" נמשכה הקמתם של יישובים, לפי צורכי ההתיישבות וה"הגנה" ברחבי הארץ. בתמונה: קיבוץ גבולות שבנגב

העפלה ימית

העפלה יבשתית – תקרית הקשורה לתפיסתם של עולים מסוריה בגליל העליון

10 אנשים מהגליל העליון נמצעו ע"י חיל הספר בשעת מצוד על עולים בלתי חוקיים בכפר גלעדי

אנשי חיל הספר דרשו מאת כפר גלעדי ערובה שלא יתנו למעפילים לצאת את הכפר על אשר הענין יתברר במשא ומתן בין הממשלה והסוכנות. אנשי כפר גלעדי הסכימו לדרישה זאת, לאחר שבאו בקשרים עם הסוכנות.

כפי שנודע לנו, טוענים הקצינים הבריטיים של חיל הספר, כי החיילים הערבים ירו על דעת עצמם בלי סקודה.

בישובי הגליל העליון ועמק החולה עורר המעשה התמרמרות רבה. רבה התמרמרות גם על זה. שחיל הספר ניתק את המשר

וחברי המשקים עמיר, אילת השחר, חולתא ומנרה חשו לעבר כפר גלעדי.

בשעה שהיו כ-300 מטר מכפר גלעדי, הוחקטו הבאים לעזרה, שהיו כולם בלתי מזוינים, ביריות מחיל הספר. ונפצעו 10 אנשים משמונת פצועי מנרה הובאו 6 לטבריה. (שניים האחרים נמצעו קל). מתוך הששה אחד פצוע אנוש ושנים קשה. ה' פצוע מעמיר הובא לבית החולים על ידי המשטרה.

צורה צעקה מוקדמת הגליל העליון נשמרה בסוד ופנים מעמיד נמצעו את סול (בשבת) על ידי אנשי חיל הספר ב' שעה שבאו לכפר גלעדי אשר חיל הספר שם עליה מצוד לשם חיפוש עולים בלתי חוקיים. המצוד הושם על כפר גלעדי בשעה מוקדמת בבוקר ונמשך על לפנות ערב. חיל הספר שם את המצוד כדי לחפש שם עולים בלתי חוקיים, שעברו את גבול הצטון. לחיילים לא ניתן להכנס לערוך חיפוש. אנשי כפר גלעדי הזעיקו עזרה

העפלה אווירית – מעיראק ואיטליה (1947)

לא אחת הועברו לארץ כלי נשק
ותחמושת בכלים תמימים למראה
לכאורה

מרגמה מאולתרת שנרכשה, לא ברור
ממי: אנגלים, ערבים ואולי סוחרים נשק

מפעל הנשק הגדול של התעש המחתרתי של
ה"הגנה" היה "מפעל איילון" ליד רחובות.
המפעל שוחזר לביקורי הקהל

מפעלי תעש ייצרו תת מקלעים, מקלעים,
מרגמות, חומרי נפץ ותחמושת וגם מטולים נגד
שריון מסוג "פיאט"

מבצעים מיוחדים

- השיתוף עם הבריטים

- הכ"ג

- הצנחנים

בתקופת מלחמת העולם השנייה שיתפה ה"הגנה" פעולה עם הבריטים נגד האויב המשותף – הגרמנים. כ"ג יורדי הסירה שנשלחו למבצע חבלה בלבנון התאמנו בירקון

ראשוני הפלמ"ח סייעו לפלישת הצבא הבריטי-
אוסטרלי לסוריה ולבנון ב-1941. אחד
המשתתפים, משה דיין, איבד את עינו בקרב

היישוב עזר לבריטים בגיוס מתנדבים- צנחנים לצניחה באירופה הכבושה ע"י הנאצים

הנוטרות – שירות לגאלי כזרוע של ה"הגנה"

הקמת הנוטרות

פעילות הנוטרות

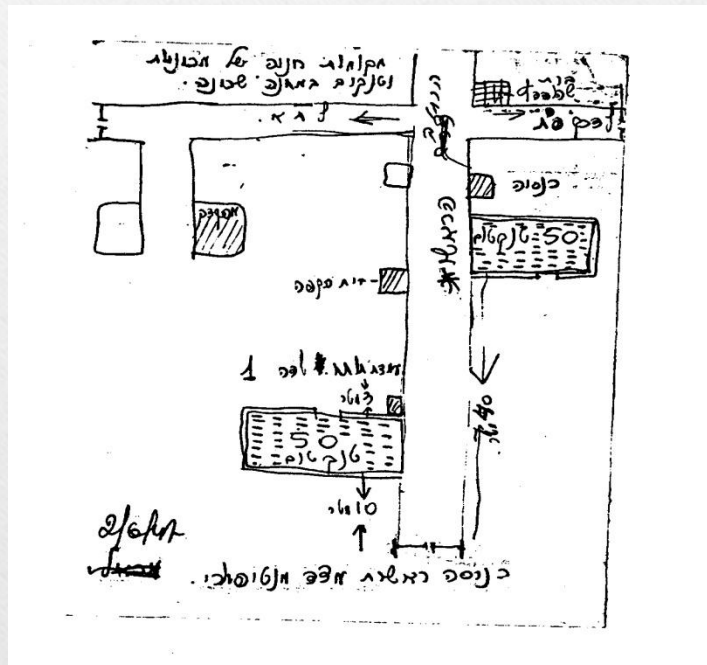
מ-1936 ועד הקמת המדינה פעלה זרוע
הנוטרות כחלק מהמערך הביטחוני הבריטי ולא
פחות מכך כזרוע של ה"הגנה"

ה"הגנה" פיתחה עם השנים זרועות שונות של מודיעין – נגד הבריטים, נגד הערבים וגם בקרב היישוב היהודי. לדוגמה: תרשים שהכין איש מודיעין שחדר למחנה שרונה הבריטי, לפני שנערכה עליו פשיטה של ה"הגנה"

ה"הגנה" – חילות ושירותים

- אויר
- ים
- קשר
- רפואה
- גדנ"ע
- נשים
- לוגיסטיקה

עם הזמן התפתחו ב"הגנה" חילות ושירותים כמו בצבא
סדיר. מאמץ רב הושקע בהדרכה. בתמונות: שניים מאנשי
ההדרכה הראשיים – יוסף אבידר ויהושע גלוברמן

תשומת לב מיוחדת הופנתה גם לאימוני בנות. כאן בשיעור קפא"פ

השירות הרפואי התבסס במידה רבה
על מד"א, שתפקד כחיל רפואה של
ה"הגנה"

אלפי נשים עברו קורסי עזרה ראשונה.
כאן – מסדר הסיום של קורס אלונקאיות
על שפת הים בתל אביב

והיו גם זרועות ים, אוויר, קשר, גדנ"ע ועוד

ה"הגנה" במלחמת העצמאות

מגדודים וחטיבה אחת ל- 12 חטיבות
ול- 42 גדודים

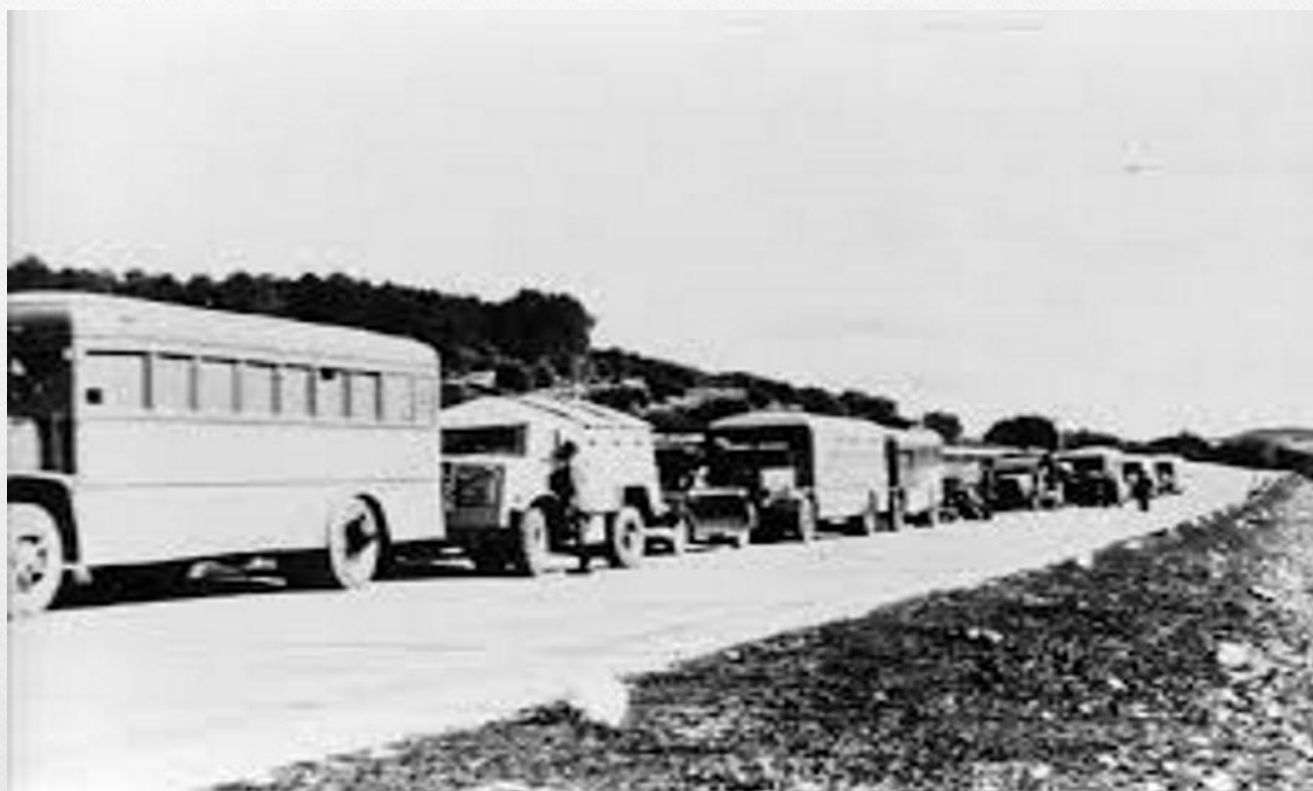
בכ"ט בנובמבר 1947 החליטה עצרת האו"ם על הקמת
מדינה יהודית בחלק מארץ ישראל. היהודים שמחו אפילו על
מדינה מקוצצת כזו והערבים יצאו למלחמה. החלה מלחמת

העצמאות

ה"הגנה" נערכה במהירות לקרבות. הוקמו 5 חטיבות שדה
והפלמ"ח התרחב מחטיבה אחת לשלוש. התחבורה
לירושלים וליישובים מרוחקים קוימה באמצעות שיירות

תפקיד חשוב היה ליישובי הספר ברחבי הארץ, שכל אחד מהם שימש כבסיס של ה"הגנה". אחרי פלישת צבאות ערב, במאי 1948, רבים מיישובים אלה בלמו את הפלישה. כאן – מגדל המים המופגז בנגבה

הסיסמה הייתה:
"כל בחור וטוב לנשק – בחורה על
המשמר"

המערכה הייתה בכל אזורי הארץ. כאן - בנגב

אל הלוחמים הצטרפו גם רבבות של
יהודים מחו"ל – ניצולי שואה במסגרת
הגח"ל ומתנדבים במסגרת המח"ל

עמידת ה"הגנה" והישגיה בחצי השנה
הראשונה של המלחמה נתנו להנהגה אפשרות
להקים את המדינה – ה' באייר תש"ח

---

8 שעות לאחר הכרזת המדינה תקפו אותה 5 צבאות ערביים, שהפעילו חי"ר, ארטילריה ומטוסים. תל אביב הופצה למחרת היום ובחודשים הבאים

---

17 יום מילאה ה"הגנה" את תפקיד צבא המדינה
החדשה. רק ב-31 במאי 1948 היא הפכה לצה"ל.
הרמטכ"ל האחרון של ה"הגנה", יעקב דורי, היה
לרמטכ"ל הראשון של צה"ל

שר הביטחון הראשון דוד בן-גוריון וראש אגף המבצעים יגאל ידין

מורשת ה"הגנה" בצה"ל
חודש לאחר הקמתו הסתיים שלב המעבר מ"הגנה"
לצה"ל – הסגל הבכיר התכנס ונשבע לצה"ל

סמל ה"הגנה" הפך לחלק מסמל צה"ל

יחידות ה"הגנה" הפכו במהירות ליחידות צה"ל

חטיבות ה"הגנה", עתה בצה"ל,
השתתפו בקרבות שהביאו להבסת
הפלישה הכל-ערבית

סוף המלחמה – דגל הדיו מונף על חוף אילת, מרץ 1949

ה"הגנה" – מקורות ומקומות להעשרה

• www.hahagana.org.il

- לקסיקון ה"הגנה" באתר ה"הגנה"
- ספר הפלמ"ח באתר ה"הגנה"
- הסרט מ"הגנה" לצה"ל באתר ה"הגנה"

מוזיאון ה"הגנה"

ארכיון ה"הגנה"

בבית אליהו גולומב, שדרות רוטשילד 23, ת"א